

Plan van Aandacht & Protocol - Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Inleiding

Sinds 1 juli 2013 zijn professionals die met kinderen en gezinnen werken verplicht de meldcode te gebruiken bij vermoedens van geweld in huiselijke kring of kindermishandeling. In de meldcode staat wie wanneer welke stappen zet bij een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling.

In dit plan van aandacht & protocol is beschreven hoe binnen de Jacobusschool wordt omgegaan met de meldcode.

Visie van de Jacobusschool

Alle kinderen hebben het recht om gezond en veilig op te groeien. Toch hebben in Nederland 119.000 kinderen te maken met kindermishandeling, dit is gemiddeld 1 kind per klas. De omvang van kindermishandeling is in Rotterdam nog groter, met een gemiddelde van 2 mishandelde kinderen per klas. Kinderen zijn vijf dagen per week op school en hebben intensief contact met de leerkracht. Van leerkrachten wordt verwacht dat ze signaleren, dat ze ontwikkelingen en signalen waarover ze bezorgd zijn vastleggen en dat ze dit tijdig delen met de 'aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling' binnen de school. Leerkrachten, aandachtsfunctionarissen en andere onderwijsprofessionals kunnen een betrouwbare volwassene zijn voor een kind en hem of haar steun bieden, zodat het gevoel van veiligheid van het kind vergroot wordt. De meldcode en SISA ondersteunen onderwijsprofessionals bij het handelen na een vermoeden van kindermishandeling.

De doelstelling van de Jacobusschool is als volgt:

'Alle kinderen die ingrijpende gebeurtenissen meemaken worden op onze school gezien en ondersteund. Waar nodig wordt een signaal afgegeven in SISA en worden stappen uit de meldcode doorlopen.'

In bijlage 1 is een sociale kaart te vinden die een overzicht geeft van organisaties die kunnen ondersteunen bij een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling in regio Rotterdam.

Definities

Huiselijk geweld

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke- of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. Met huiselijke kring wordt een (ex-)partner, gezinslid, familielid of huisvriend bedoeld. Huisvrienden zijn personen die een vriendschappelijke band onderhouden met het slachtoffer of iemand uit de onmiddellijke omgeving van het slachtoffer en het slachtoffer in de huiselijke sfeer ontmoeten. Er is altijd sprake van een machtsverschil tussen dader en slachtoffer. Bij huiselijk geweld kan het gaan om lichamelijk, psychisch, financieel of seksueel geweld.

Kindermishandeling

De officiële definitie van kindermishandeling is vastgelegd in de Jeugdwet:

‘Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.’

Kindermishandeling komt voor in verschillende vormen. In gezinnen waarin één of meer kinderen worden mishandeld, komen vaak verschillende vormen van mishandeling tegelijk voor. Bij elke vorm van kindermishandeling varieert de ernst van licht tot zeer ernstig. De duur en frequentie van het geweld bepalen mede de ernst van de mishandeling. Het gaat om de volgende vormen van kindermishandeling:

- *Lichamelijke mishandeling*: alle vormen van lichamelijk geweld tegen het kind, zoals slaan, schoppen, bijten, knijpen, krabben, het toebrengen van brandwonden of het kind laten vallen. Bijzondere vormen zijn het shakenbabysyndroom, Münchhausen-by-proxysyndroom en meisjesbesnijdenis.
- *Lichamelijke verwaarlozing*: ouders of opvoeders komen gedurende langere tijd onvoldoende tegemoet aan de lichamelijke basisbehoeften van het kind.
- *Psychische mishandeling*: ouders of andere opvoeders stralen met hun houding en hun gedrag afwijzing en vijandigheid uit tegenover het kind. Ze schelden het kind regelmatig uit of maken het kind opzettelijk bang.
- *Psychische verwaarlozing*: ouders of opvoeders schieten doorlopend tekort in het geven van positieve aandacht aan het kind. Daarmee negeren ze structureel de basale behoeften van het kind aan liefde, warmte, geborgenheid en steun.
- *Seksueel misbruik*: alle seksuele aanrakingen die een volwassene een kind opdringt. Door het lichamelijke of relationele overwicht, de emotionele druk, of door dwang en geweld van de volwassene kan het kind die aanrakingen niet weigeren.
- *Getuige van huiselijk geweld*: kinderen die getuige zijn van geweld in het gezin zien of horen conflicten tussen hun ouders of worden geconfronteerd met de gevolgen, bijvoorbeeld verwondingen bij de ouder of het moeten vluchten van een ouder.
- *Vechtscheiding*: we spreken van vechtscheiding wanneer een echtscheiding gepaard gaat met veel ruzies, waarbij negatieve gevoelens ten aanzien van de ex-partner uitgesproken worden naar de kinderen en er bewuste acties plaatsvinden met de bedoeling de andere partner schade toe te brengen.

Schadelijke traditionele praktijken

Schadelijke traditionele praktijken is een verzamelterm voor vormen van onderdrukking en geweld tegen kinderen (vooral meisjes) en vrouwen die voortkomen uit traditie, cultuur, religie of bijgeloof. Het gaat hierbij om vrouwelijke genitale verminking (meisjes- of vrouwenbesnijdenis), kindhuwelijken, huwelijksdwang, huwelijkse gevangenschap, gedwongen achterlating, verborgen vrouwen en eegerelateerd geweld.

Aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling

De aandachtsfunctionaris is een professional die extra deskundigheid heeft op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling, die het thema terugkerend onder de aandacht brengt bij het team en als klankbord en ondersteuner fungeert voor collega's. Hij of zij heeft een coördinerende rol bij de uitvoering van de stappen van de meldcode als er een vermoeden is van huiselijk geweld of kindermishandeling. Alle scholen binnen de RVKO hebben minimaal één aandachtsfunctionaris, vaak is dit de intern begeleider. Zie bijlage 2 voor de taken van de aandachtsfunctionaris.

SISA

Iedere gemeente in Nederland is aangesloten op een verwijfsindex. Alle verwijfsindexen zijn aan elkaar verbonden via de landelijke verwijfsindex (MULTIsignaal). SISA is de regionale verwijfsindex voor Rotterdam en 13 omliggende gemeenten. SISA is het Samenwerkings Instrument Sluitende Aanpak maar staat ook voor Signaleren en Samenwerken. Het is een (computer)systeem dat inzichtelijk maakt welke professionals betrokken zijn rondom een jeugdige van 0 tot 23 jaar of zijn of haar gezinssysteem. Het is belangrijk dat alle betrokken organisaties dit vroegtijdig van elkaar weten en zo sneller kunnen schakelen en samenwerken. Binnen de regio Rotterdam is afgesproken dat alle organisaties die met kinderen (of volwassenen met kinderen) werken aangesloten zijn op SISA en hun betrokkenheid vroegtijdig signaleren in SISA. Voor het afgeven van signaal in de verwijfsindex geldt een wettelijk meldrecht. Dit meldrecht houdt in dat géén toestemming vereist is voor het afgeven van een signaal in de verwijfsindex, wél moeten ouders of verzorgers vooraf geïnformeerd worden over het afgeven van een signaal in de verwijfsindex. Als ouders of verzorgers niet (tijdig) geïnformeerd kunnen worden over het signaal in SISA moet dit zorgvuldig worden vastgelegd in het leerlingvolgsysteem.

Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Bij een vermoeden van kindermishandeling volgen we binnen de Jacobusschool de stappen van de meldcode:

1. We brengen de signalen in kaart bij een vermoeden van kindermishandeling en we geven een signaal af in SISA;
2. We overleggen met collega's (o.a. de aandachtsfunctionaris van de school) en nemen eventueel contact op met Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond;
3. We gaan in gesprek met de ouders/verzorgers van het kind en het kind;
4. We maken een inschatting van het risico, de aard en de ernst van het geweld;
5. We nemen twee besluiten:
  - I. Is melden bij Veilig Thuis noodzakelijk?
  - II. Is zelf hulp bieden of organiseren ook (in voldoende mate) mogelijk?

De vijf stappen van de meldcode zijn nader uitgewerkt voor de Jacobusschool en te vinden in het schema op de volgende pagina.

Aanpassing per 1 januari 2019

De wettelijk verplichte meldcode is per 1 januari 2019 aangepast: het is een professionele norm geworden om een melding te doen bij Veilig Thuis als er vermoedens zijn van ernstig huiselijk geweld of ernstige kindermishandeling, oftewel acute of structurele onveiligheid.

De stappen van de meldcode zijn gelijk gebleven, met uitzondering van stap 4 en 5. Als hulpmiddel om te komen tot het besluit om te melden is het verplicht om een afwegingskader te gebruiken in deze stappen. In dit afwegingskader staan vijf afwegingsvragen die de beroepskracht helpen bepalen of een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is. In stap 5 van de meldcode is het onderscheid vervallen tussen hulp verlenen óf melden en worden er twee losse besluiten genomen: is melden noodzakelijk en is hulp bieden of organiseren ook (in voldoende mate) mogelijk? Hulp bieden is mogelijk als de professional in staat is om effectieve/passende hulp te bieden of organiseren, de betrokkenen meewerken aan de geboden of georganiseerde hulp en als de hulp leidt tot duurzame veiligheid.

Door de aanpassing van de meldcode komen signalen en vermoedens van ernstig huiselijk geweld of kindermishandeling eerder en vaker in beeld bij Veilig Thuis, ook wanneer professionals zelf hulp kunnen bieden of organiseren. Een melding doen betekent niet dat de professional de hulpverlening overdraagt, maar dat er samen met Veilig Thuis wordt gewerkt aan veiligheid voor het slachtoffer.

Zie bijlage 3 voor meer informatie over het afwegingskader en de vijf afwegingsvragen.

Meldcode bij schadelijke traditionele praktijken

De vijf stappen van de meldcode gelden ook bij vermoedens van schadelijke traditionele praktijken. Wel gelden er dan specifieke aandachtspunten bij het volgen van de stappen van de meldcode:

- Raadpleeg altijd een deskundige;
- Bij acute bedreiging van de veiligheid worden de stappen versneld. Niet ingrijpen kan leiden tot moeilijk of niet omkeerbare situaties. Neem direct contact op met een aandachtsfunctionaris schadelijke traditionele praktijken bij de politie;
- Voer het gesprek met de ouders pas in stap 5, wanneer de situaties en de risico's van een dergelijk gesprek zijn geïnventariseerd. Voer in ieder geval nooit een gesprek zonder voorafgaand overleg met een deskundige.

	Onderdeel	Wat	Wie	Wanneer
Stap 1: SIGNALEREN	Signaleren	Toepassen signaleringsinstrument leerlingen (feitelijk signaleren)	Leerkracht/ IB-er*/SMW-er	Dagelijks
		Risicosignalen leerling/ouders inventariseren	Leerkracht/IB-er/SMW-er	Dagelijks
	Rapporteren	Signalen van vermoedens kindermishandeling / huiselijk geweld in leerlingdossier beschrijven	Leerkracht/IB-er/SMW-er	Bij risicosignalen
	Signaal SISA	Signaleren in SISA bij risicosignalen (let op: meldrecht, ouders vooraf wel informeren)	IB-er/SMW-er	Bij risicosignalen
SISA signaal toetsen op andere betrokken partijen → meenemen in OZO (Directie, SMW, IB)		IB-er/SMW-er	Bij risicosignalen	
Stap 2: OVERLEGGEN	Consultatie	Risicosignalen bespreken in OZO	IB-er/SMW-er	Bij risicosignalen
		Eventueel consulteren bij Veilig Thuis	IB-er/SMW-er	Bij risicosignalen
	Rapporteren	Resultaat MDO/ZAT in leerlingdossier beschrijven	IB-er/SMW-er	Bij risicosignalen
Stap 3: GESPREK	Gesprek kind Gesprek ouders / verzorgers	Bepalen wie de gesprekken voert	IB-er in overleg met directie	Bij risicosignalen
		Voeren van gesprek (bijlage 5 en 6)	Directie/IB-er/leerkracht/SMW-er	Bij risicosignalen
	Rapporteren	Bevindingen gesprek in leerlingdossier beschrijven	IB-er/SMW-er	Bij risicosignalen
Stap 4: WEGING VAN GEWELD	Taxeren	Risicotaxatie toepassen met informatie uit gesprek met kind, gesprek met ouders en consultatie Veilig Thuis	IB-er/SMW-er i.o.m. leerkracht	Bij bevestiging signalen
		Bepalen of melding wordt gedaan of dat dit via het OZO kan lopen	Directie na overleg met IB-er/SMW-er	Na taxatie
	Rapporteren	Argumentatie en indicatoren taxatie en keuze vastleggen in leerlingdossier	IB-er	Na taxatie
Stap 5-I: MELDEN (acute onveiligheid)	Melden	Melding Veilig Thuis	IB-er/SMW-er/Directie	Na keuze taxatie
	Informeren	Ouders informeren over de melding	Directie	Na keuze taxatie
		Controleren op vervolgstap Veilig Thuis	IB-er/SMW-er	Na melding
	Rapporteren	Melding, afspraken met Veilig Thuis en reactie ouders vastleggen in leerlingdossier	IB-er/SMW-er	Na melding
	Brief	Brief naar ouders omtrent melding Veilig Thuis	Directie	Na melding
	Rapporteren	Argumenten melding zonder toestemming of medewerking van ouders vastleggen in leerlingdossier	IB-er/SMW-er	Na melding
Stap 5-II: HULP INZETTEN	Hulp inzetten	Uitkomsten taxatie bespreken in OZO overleg	IB-er/SMW-er	Bij hulp inzetten
		Bepalen welke route wordt gevolgd	OZO	Bij hulp inzetten
	Rapporteren	De gemaakte afspraken met vervolg CJG/SMW of anderen vastleggen in leerlingdossier	IB-er/SMW-er	Bij hulp inzetten
	Informeren en betrekken	Ouders en kind informeren over en betrekken bij de gemaakte afspraken en uitkomsten taxatie	Directie in samenspraak met IB-er/SMW-er	Bij hulp inzetten
VOLGEN	Monitoren	Monitoren op vervolg	IB-er/SMW-er	Na melding / hulp inzetten
	Evaluëren	Afgeronde trajecten doornemen met ouders en met het kind	IB-er/SMW-er/Directie	Bij einde traject

* Op alle plekken waar de intern begeleider genoemd staat, kan ook de 'aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling' van de school ingevuld worden.

Huidige en gewenste situatie binnen de Jacobusschool

Het signaleren van kindermishandeling en het gebruik van de meldcode en SISA in het primair onderwijs kan een extra impuls gebruiken. Te veel kinderen die ingrijpende gebeurtenissen meemaken worden niet gezien. Dat is het geval in Nederland, in Rotterdam en ook op de Jacobusschool.

Training aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling

Doel: Alle aandachtsfunctionarissen binnen de school hebben de training ‘aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling’ afgerond.

Dit geldt ook voor eventuele nieuwe aandachtsfunctionarissen. Zij kunnen zich opgeven voor de training via de professionaliseringsgids van de Thomas More Academie (bovenschools bekostigd voor RVKO-scholen).

Intervisie aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling

Doel: Alle aandachtsfunctionarissen nemen, naar behoefte, deel aan de intervisiekringen van de RVKO.

In schooljaar 2017-2018 zijn de intervisiebijeenkomsten binnen de RVKO gestart. Er zijn acht kringen gevormd, met circa 10 aandachtsfunctionarissen per kring. Iedere kring heeft jaarlijks een drietal intervisiemomenten van 2 uur. Hiermee blijft het thema op de agenda en wordt er een netwerk gecreëerd van aandachtsfunctionarissen waarin ervaringen en best practices gedeeld kunnen worden.

Aandachtsfunctionarissen kunnen zich hiervoor opgeven via de professionaliseringsgids van de Thomas More Academie (bovenschools bekostigd voor RVKO-scholen). De beoogde studiebelasting is eveneens drie intervisiemomenten van 2 uur, dit zal nader bepaald worden in overleg met de deelnemers.

Cursussen Augeo

Doel: Alle medewerkers binnen de Jacobusschool volgen de cursus ‘Werken met de meldcode’ van Augeo. Nieuwe leerkrachten, die de cursus nog niet gevolgd hebben, worden toegevoegd aan een lidmaatschap van Augeo, dit onderdeel is eveneens opgenomen in de professionaliseringsgids van de Thomas More Academie (bovenschools bekostigd voor RVKO-scholen).

I

Informatie op de RVKO Portal

Doel: Op de pagina van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling kunnen alle medewerkers van de RVKO relevante documenten, het laatste nieuws, websites en video's rondom het thema huiselijk geweld en kindermishandeling vinden.

De pagina ‘meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling’ is te vinden via deze [link](#), nadat is ingelogd in Office365.

Uitleenkoffers kindermishandeling toevoegen aan bestaande ‘verdrietkoffers’

Doel: Bespreekbaar maken van het onderwerp kindermishandeling in een veilige omgeving om signaleren en preventie te bevorderen.

De RVKO heeft acht verdrietkoffers om scholen te ondersteunen in situaties van verdriet (zoals ziekte, overlijden, scheiding of verhuizing). Deze verdrietkoffers zijn aangevuld met drie gevulde koffers die materialen bevatten over het onderwerp kindermishandeling. Door middel van de materialen in de uitleenkoffer kunnen scholen aandacht besteden aan het thema, zowel bij leerlingen in de klas als bij het team. Kinderen leren hierdoor wat kindermishandeling is, welke vormen er zijn en dat het niet normaal is. Ze worden gestimuleerd om hulp te vragen, zodat de mishandeling kan stoppen.

Om verdrietkoffers over het thema kindermishandeling te lenen, kan de school via de e-mail of telefonisch contact opnemen met de centrale contactpersoon voor de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling van de RVKO

Contactgegevens centrale contactpersoon: mirl.both@rvko.nl – 010-4537540.

Verdiepingstrainingen

Doel: Door middel van verdiepingstrainingen kunnen medewerkers die dat willen hun kennis en vaardigheden omtrent het thema kindermishandeling vergroten.

De kosten van de trainingen zijn voor de school.

Voorwaarden

Er zijn meerdere voorwaarden die nodig zijn om het werken met de meldcode onder de aandacht te hebben en te houden op school:

- Medewerkers binnen de school werken volgens de stappen van de meldcode;
- Leerkrachten binnen de school kunnen signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling herkennen en feitelijk vastleggen in ParnasSys. Dit vraagt om bepaalde competenties, zoals kunnen observeren, veranderingen in gedrag waarnemen, gespreksvaardigheden en kennis van de ontwikkeling van kinderen;
- Het aanbod van deskundigheidsbevordering is afgestemd op de verschillende functies en taken van de medewerkers;
- De aandachtsfunctionaris(sen) voeren de verschillende taken uit: nieuwe medewerkers op school voorlichten en inwerken in het werken met de meldcode, profileren, informeren en adviseren, motiveren, organiseren, advies vragen en melden, ondersteunen en toezien, vastleggen en documenteren, borgen en evalueren (zie bijlage 2);
- Steun vanuit directies: aandachtsfunctionarissen op school hebben tijd en ruimte nodig om hun taken uit te kunnen voeren.

Borging

Om het werken met de meldcode te borgen, zullen de maatregelen en activiteiten die zijn gestart continueren in de schooljaren die hierop volgen. Daarnaast dragen de volgende punten bij aan de borging:

- Centraal contactpersoon: een medewerker op het bestuursbureau heeft het signaleren van kindermishandeling en het gebruik van meldcode en SISA in portefeuille. Zie bijlage 4 voor de taken van de centrale contactpersoon.
Contactgegevens: Mirl Witte-Both (mirl.both@rvko.nl – 010-4537540)
- Jaarlijkse evaluatie van het 'plan van aandacht & protocol meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling' binnen de school.
- Nieuwe leerkrachten volgen voor de herfstvakantie de Augeo cursus 'Werken met de meldcode'.

Bijlage 1: Sociale kaart Regio Rotterdam

(gegevens gecontroleerd in juni 2018)

Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (VTRR)

Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond is er voor advies, voor het aannemen en beoordelen van meldingen, voor het zelf plegen van interventies, het doen van onderzoek en/of zorgen dat er hulpverlening wordt ingezet rond huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond werkt in vier gebieden: Noord, Oost, Zuid en Zuid-West.

Paul Krugerstraat 181
3072 GJ Rotterdam
Algemeen tel: 0800-2000 (gratis, dag en nacht)
E-mail: info@veiligthuisrr.nl
Website: www.veiligthuisrr.nl

Gebied van de school:

Naam manager:

Naam contactpersoon:

SISA (Stadsregionaal Instrument Sluitende Aanpak)

SISA is een computersysteem waarin professionals kunnen signaleren dat zij betrokken zijn bij een kind/jongere van 0 tot 23 jaar. Op deze manier kunnen professionals met elkaar afstemmen om de best mogelijke begeleiding te bieden.

Halvemaanpassage 90
3011 PL Rotterdam
Tel: 010 – 498 24 72
E-mail: infosisa@rotterdam.nl
Website: www.sisa.rotterdam.nl

GGD Rotterdam Rijnmond

GGD Rotterdam-Rijnmond bevordert en beschermt de gezondheid van de inwoners in de regio.

Hoofdvesting GGD Rotterdam-Rijnmond
Schiedamsedijk 95
3011 EN Rotterdam
Tel: 010 - 433 99 66 (algemeen nummer)
Website: www.ggdrotterdamrijnmond.nl

Naam contactpersoon:

Raad voor de Kinderbescherming (RvdK)

De Raad voor de Kinderbescherming is een landelijke organisatie die regionaal werkt. Maakt u zich zorgen om een kind? Dan kunt u een melding doen bij Veilig Thuis. Bij een spoedsituatie kunt u rechtstreeks contact opnemen met een locatie van de RvdK.

Lijnbaan 109
3012 EN Rotterdam
Postbus 1983
3000 BZ Rotterdam
Tel.: 010 – 4 43 11 00
E-Mail: rotterdam@rvdk.minvenj.nl
Website: www.kinderbescherming.nl

Naam contactpersoon:

Politie

Tel: 0900-8844 (geen spoed)

Naam wijkagent:

Jeugdbescherming Rotterdam-Rijnmond

Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond werkt samen met ouders en het netwerk van het gezin aan een veilige opvoedsituatie, totdat de ouders de zorg weer volledig kunnen overnemen.

Dynamostraat 16
3083 AK Rotterdam
Tel: 010 – 233 00 00
E-mail: info@jbrr.nl
Website: www.jeugdbeschermingrotterdamrijnmond.nl

Naam contactpersoon:

Maatschappelijk werk

Het Servicepunt SMW is een kenniscentrum op het gebied van Schoolmaatschappelijk Werk (SMW) en een verbindende schakel tussen samenwerkingspartners in het Onderwijs, het Schoolmaatschappelijk Werk (SMW) en de Jeugdzorg.

Servicepunt Schoolmaatschappelijk Werk
Eendrachtsweg 48
3012 LD Rotterdam
Tel: 010 – 22 11 981
E-mail: info@servicepuntsmw.nl
Website: www.servicepuntsmw.nl

Naam contactpersoon:

Kindertelefoon

De Kindertelefoon is er voor alle kinderen en jongeren van 8 tot 18 jaar die in vertrouwen willen praten.

Postbus 1020
3000 BA Rotterdam
Tel: 0800 – 0432 (gratis) Dagelijks 14.00 – 20.00 uur.
E-mail: rotterdam@kindertelefoon.nl
Website: www.kindertelefoon.nl

Samenwerkingsverbanden

<i>Naam samenwerkings-verband</i>	<i>Participerende scholen</i>	<i>Naam contact-persoon:</i>
PPO Rotterdam	alle Rotterdamse scholen excl. Hoek van Holland en Rozenburg	
RIBA	Dr. Schaepman, Trinoom, Don Bosco en Grote Reis	
Kindkracht	Akkers, Klinker, Maasoever, Mgr. Bekkers, Paus Johannes, Wegwijzer en Rozenhorst	
IJssel en Lek	Contrabas, Vijfster, Montessori Capelle, Octaaf, Pieter Bas en Wingerd	
Lansingerland	Klimophoeve en Oosthoek	
FSPOW	Jozef	

Centrum voor jeugd en gezin Rijnmond (CJG)

CJG Rijnmond biedt preventieve jeugdgezondheidszorg en maakt zich sterk om een integraal zorgaanbod in de wijken te kunnen aanbieden voor alle leeftijden. Daarbij werken ze samen met professionals in de jeugdketen.

Westblaak 171
3012 KJ Rotterdam
E-mail: info@cjgrijnmond.nl
Website: www.cjgrijnmond.nl

Naam contactpersoon:

Bijlage 2: Taken aandachtsfunctionarissen binnen de RVKO

De aandachtsfunctionaris is een professional die extra deskundigheid heeft op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling, die het thema terugkerend onder de aandacht brengt bij het schoolteam en als klankbord en ondersteuner fungeert voor collega's. Hij of zij heeft een coördinerende rol bij de uitvoering van de stappen van de meldcode als er een vermoeden is van huiselijk geweld of kindermishandeling. Alle scholen binnen de RVKO hebben minimaal één aandachtsfunctionaris, vaak is dit de intern begeleider. Hieronder staan de taken van de aandachtsfunctionaris beschreven:

Profileren

- Huiselijk geweld en kindermishandeling, de meldcode en de eigen taak als aandachtsfunctionaris onder de aandacht brengen en houden;
- Het onderwerp op de agenda houden.

Informeren en adviseren

- Directie: over meldingen die gedaan worden, het implementeren en borgen van de meldcode, het opstellen van een scholingsplan, het aanstellen van aandachtsfunctionarissen, het pleiten voor voldoende tijd als aandachtsfunctionaris en de communicatie naar ouders toe over de werkwijze van de school;
- Collega's: over de meldcode en over de verantwoordelijkheid, beschikbaarheid en bereikbaarheid van de eigen taak als aandachtsfunctionaris;
- Ouders/verzorgers: over het feit dat de school met de meldcode werkt;
- Ketenpartners: de gegevens van de aandachtsfunctionaris bekend maken.

Motiveren

- Directie: om de nodige stappen te ondernemen voor implementatie van de meldcode en om dit te faciliteren;
- Collega's: werken met de meldcode, advies te vragen aan de aandachtsfunctionaris, volgen van deskundigheidsbevordering en weerstanden om te handelen wegnemen;
- Ouders/verzorgers: tot actie overgaan bij zorgen over een kind.

Organiseren

- Deskundigheidsbevordering voor alle collega's, zodat zij kundig zijn in het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling (opnemen in een scholingsplan);
- Jaarlijkse voorlichting voor nieuwe collega's (met behulp van cursussen van Augeo);
- Zorgen dat collega's makkelijk toegang hebben tot het plan van aandacht & protocol, de interne meldcode en relevante documenten;
- Overleg binnen de school met directie, schoolmaatschappelijk werk en leerkrachten en hieraan deelnemen;
- Overleg met ketenpartners over samenwerkingsafspraken (o.a. informatie-uitwisseling, verantwoordelijkheden, overdracht en terugkoppeling).

Advies vragen en melden

- Advies vragen aan Veilig Thuis, Jeugdbescherming of politie;
- Melding bij Veilig Thuis;
- Zorgdragen voor zorgvuldigheid in het advies vragen en melden bij Veilig Thuis.

Ondersteunen

- Waken over de veiligheid van collega's;
- Waken over de veiligheid van het kind bij het nemen van beslissingen;
- Als vraagbaak functioneren voor collega's over informatie betreffende (de meldcode) huiselijk geweld en kindermishandeling;
- Toezien op zorgvuldige omgang met privacy van het gezin door collega's;
- Zorgdragen voor risicotaxatie, met eventueel gebruik van een risicotaxatie-instrument.

Vastleggen en documenteren

- Ontwikkelen en implementeren van een plan van aandacht & protocol, met daarin de volgende onderdelen opgenomen: inleiding, visie, huidige situatie, gewenste situatie, voorwaarden, taken van de aandachtsfunctionaris, planning en borging;
- Vastleggen wie welke verantwoordelijkheden draagt en wie welke taken heeft bij het hanteren van de meldcode en het werken volgens het plan van aandacht & protocol;

- Toezien op zorgvuldige en objectieve dossiervorming en vastlegging door collega's bij vermoedens en signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling;
- Registreren van het gebruik van de meldcode en meldingen bij Veilig Thuis;
- Signalen afgeven in SISA;
- Vastleggen en onderhouden van samenwerkingsafspraken met ketenpartners over informatie-uitwisseling, verantwoordelijkheden, overdracht en terugkoppeling;
- In een actuele sociale kaart ketenpartners en hun contactpersonen in beeld brengen en bijhouden;
- Bewaren van documentatie.

Borgen en evalueren

- Zorgdragen dat de meldcode binnen de school gehanteerd en geborgd wordt;
- Jaarlijks evalueren en bijstellen van de meldcode en het plan van aandacht & protocol op actualiteit en bruikbaarheid;
- De genomen stappen per casus evalueren met betrokkenen;
- Borgen van de eigen deskundigheidsbevordering (stappen van de meldcode, herkennen van signalen en voeren van gesprekken) door het volgen van trainingen, het deelnemen aan intervisie en het bijwonen van bijeenkomsten.

Bijlage 3: Afwegingskader voor het onderwijs

Bron: Afwegingskader Meldcode – Onderwijs en Leerplicht / RMC

Onderstaand figuur toont de vijf stappen uit de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Ter ondersteuning van de beslissingen is in stappen 4 en 5 een afwegingskader toegevoegd. Er is een 'basisdocument afwegingskader' beschikbaar voor alle beroepsgroepen. Het onderliggende afwegingskader is de uitwerking voor het onderwijs.

In stap 5 worden twee beslissingen genomen: het beslissen of een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is en vervolgens het beslissen of het zelf bieden of organiseren van hulp mogelijk is.

Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen en in de genoemde volgorde worden genomen. De betrokken persoon in het onderwijs (dit kan de aandachtsfunctionaris zijn) vraagt zich op basis van signalen en het gesprek met ouders af of melden noodzakelijk is aan de hand van de vijf afwegingsvragen op de volgende pagina. Vervolgens besluit deze of het bieden of organiseren van hulp tot de mogelijkheden van zowel de school als de betrokkenen (ouders/verzorgers) behoort. Als melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, moet de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp in overleg met betrokkenen en Veilig Thuis beantwoord worden. Melden is niet verplicht en kan ook anoniem.

Op 25 mei 2018 is de nieuwe privacywetgeving (AVG) van kracht geworden. De AVG is een algemeen kader dat niet inspeelt op specifieke situaties, zoals een vermoeden van kindermishandeling. Daarom geldt als algemene regel dat een specifieke wet voor een bepaalde sector prevaleert boven de algemene norm van de AVG. Dat geldt dus bijvoorbeeld voor de Wetten PO, VO, Leerplichtwet etc. De wet Meldcode gaat dus ook voor de AVG. Het recht om dossier aan te maken en te melden bij Veilig Thuis is dus onverminderd van toepassing.

Uitwerking van de vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode voor het Onderwijs en Leerplicht

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en

A: op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten

B: ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling
Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte (in geval het vermoeden door schoolmedewerker wordt geconstateerd). Ga verder naar afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (functionarissen en bevoegd gezag)/leerplicht in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid:

A: NEE -> ga verder naar afweging 3

B: JA of twijfel -> direct (telefonisch) (anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Ben ik, of iemand anders in mijn school¹ of een ketenpartner² /ben ik als leerplichtambtenaar in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder

B: JA -> ga verder met afweging 4

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn.
Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

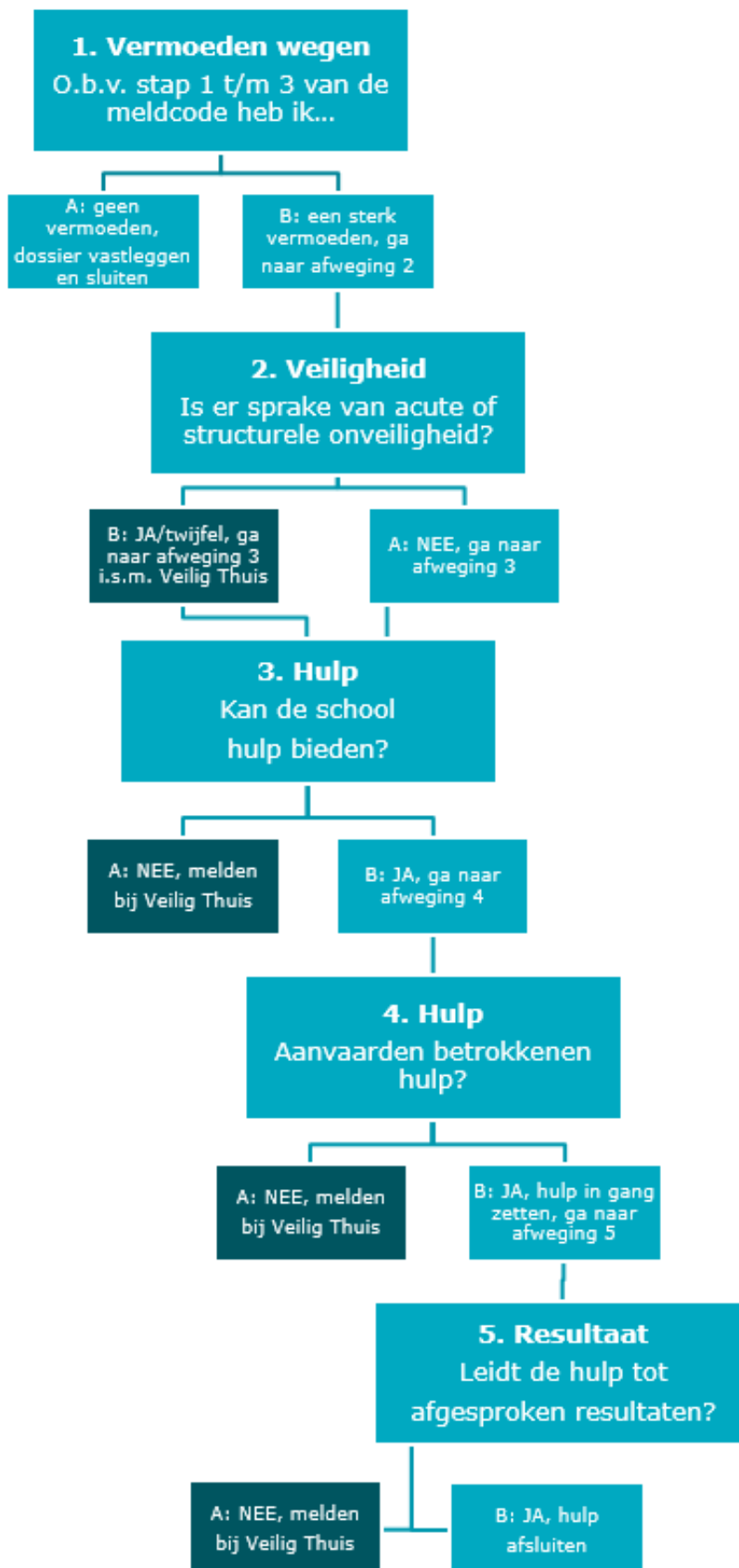
Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren³ van de veiligheid van alle betrokkenen.

Om RVKO-medewerkers te helpen bij het doorlopen van het afwegingskader, is een stroomschema ontwikkeld waarin het afwegingskader duidelijker in beeld wordt gebracht.

Algemene meldnormen (leidende principes t.b.v. afwegingskaders)

Het doen van een melding bij Veilig Thuis van mogelijk huiselijk geweld of mogelijke kindermishandeling is een professionele norm en als zodanig noodzakelijk:

Meldnorm A	In ALLE gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid.
Meldnorm B	In alle ANDERE gevallen waarin de aandachtsfunctionaris/leerplichtambtenaar meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Meldnorm C	Als een aandachtsfunctionaris/leerplichtambtenaar die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Acute onveiligheid, structurele onveiligheid en disclosure

Acute onveiligheid	
Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.
Voorbeelden	• Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft. • (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe. • Poging tot verwuring. • Wapengebruik. • Geweld tijdens de zwangerschap. • (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar. • Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking). • Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel. • Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt. • Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn. • Acuut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs. • Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling. • een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene • Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken • Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt • etc.

Structurele onveiligheid	
Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (plegerschap en slachtofferschap) in de toekomst.
Voorbeelden	• Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige (psychosociale, relationele) problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden. • Vergelijkbare situaties met kwetsbare ouderen en een mantelzorger. • Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken. • Escalerende vormen van stalking in partnerrelaties. • Minderjarige die geregeld getuige is van huiselijk geweld tussen ouders. • Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben. • Minderjarigen die geregeld fysiek mishandel worden. • etc.

Disclosure	
Definitie	Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Toelichting	Als een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/verzorgers bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex)partnerstalking, huwelijksdwang, mensenhandel, eerge relateerd geweld en oudermishandeling. Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer. Bij de keuze voor wel/niet melden staat de veiligheid van het slachtoffer altijd voorop.

Bijlage 4: Taken centrale contactpersoon binnen de RVKO

De centrale contactpersoon van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling van de RVKO...

- is bekend met de positie van de meldcode binnen de kwaliteitscyclus op bestuurlijk niveau;
- is binnen het schoolbestuur het aanspreekpunt voor vragen van directieleden, aandachtsfunctionarissen, de gemeente en omringende organisaties;
- houdt namens het bestuur naar buiten (gemeente, overige besturen en omringende organisaties) en naar binnen (beleidsmatig en naar de eigen scholen) het thema onder de aandacht;
- is verantwoordelijk voor het delen van kennis over de meldcode met de scholen en aandachtsfunctionarissen;
- houdt zicht op en stimuleert het structureel agenderen van de meldcode op de directievergaderingen en IB-dagen;
- houdt zicht op de verdeling van de aandachtsfunctionarissen over de scholen;
- neemt deel aan de stedelijke bestuurlijke werkgroep 'meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling';
- actualiseert jaarlijks het plan van aandacht & protocol met betrekking tot de meldcode op bestuurlijk niveau.

Bijlage 5: Participatie van kinderen

Voor kinderen die mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt worden, is het essentieel dat zij gezien en gehoord worden door volwassenen in hun omgeving die (professioneel) betrokken zijn en die zij vertrouwen. Om de participatie van kinderen op te nemen, zijn de negen opgestelde actiepunten uit de “Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling” (VWS, 201) omgezet in concrete vragen.

1. Termen

Beschrijf hier of er in uw protocol wordt gesproken over 'cliënt', 'patiënt' of 'ouder en kind'. Verplicht: benoem tenminste in stap 3 het kind expliciet als gesprekspartner.

2. Informatie over het proces

Beschrijf hier wie er informatie geeft aan het kind over:

- * Wie wat aan het doen is.
- * Waarom diegene dit aan het doen is.
- * Wanneer dit gebeurt.
- * Wat de zorgen zijn.
- * Welke besluiten er genomen worden, door wie, over wat en wanneer.
- * Wanneer er terugkoppeling is van bijv. Veilig Thuis en waarover.
- * Mogelijkheden voor het kind voor participatie, meedenken, mening geven.
- * Recht op klacht of verzet.

3. Informatie over veilig opgroeien

Beschrijf hier hoe en wie het kind informeert over wat veilig opgroeien is.

- * Hoe en wie geeft de informatie aan kinderen over hun recht om veilig op te groeien?
- * Wat is een normale omgang tussen ouder en kind?
- * Hoe gaat u een kind ontschuldigen?

4. Recht op eigen mening

Beschrijf hier hoe en wie het kind informeert over het recht om betrokken te worden, het recht op een eigen mening te geven en de mogelijkheden daarvan.

5. Vragen en luisteren naar de visie van het kind

Beschrijf hier hoe en wie er bij het kind informeert en luistert naar de visie van het kind?

Denk hierbij aan:

- * De mening van het kind over bestaande zorgen.
- * De door het kind geopperde oplossingen.
- * De mening over voorgestelde beslissingen.

6. De mening van het kind in de besluitvorming

Beschrijf hier wie, hoe en wanneer de mening van het kind wordt gevraagd over de besluitvorming. Beschrijf hoe de mening van het kind meegenomen wordt in de besluitvorming

7. Route bij disclosure

Beschrijf hier, in het geval van disclosure, hoe en wie de route bespreekt met het kind. Bijvoorbeeld: direct contact met Veilig Thuis en samen vervolgstappen bepalen.

8. Steun

Beschrijf hier hoe er na een overdracht en/of melding, steun wordt geboden aan het kind. Hoe wordt dit met het kind besproken? Hoe en wie houdt hierover contact met Veilig Thuis en eventuele (andere) hulpverlening?

9. Tips voor gesprek

Beschrijf hier hoe er wordt verwezen naar kwalitatieve gesprekstips. Bijvoorbeeld naar de “Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling” (VWS, 2018), of naar de ‘Specifieke aandachtspunten in gesprekken met kinderen’ (NJI, 2015).

Bijlage 6: Specifieke aandachtspunten in gesprekken met kinderen (NJI, 2015).

Houding en uitgangspunten voor gesprekken met kinderen:

- Stem af op de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van het kind wat betreft woordgebruik, manier van vragen.
- Gebruik ondersteunende materialen (tekenen bijvoorbeeld), lengte van het gesprek e.d.
- Binnen de juiste randvoorwaarden kunnen kinderen volwaardige gesprekspartners zijn.
- Wees transparant en betrouwbaar: zeg wat je doet en doe wat je zegt.
- Toon je betrokkenheid en belangstelling (partnerschap!).

Wees je bewust van de loyaliteit van een kind voor zijn/haar ouders.

Zeg geen negatieve dingen over ze en benoem dat je zowel het kind als de ouders wilt helpen.

Vraag ook naar de leuke dingen thuis. Juist vanwege die loyaliteit is het van groot belang dat je niet alleen focust op de nare dingen. In het gesprek heen en weer gaan tussen leuke en moeilijke dingen werkt meestal goed.

Vertel een kind wat je al weet.

Dat maakt het gemakkelijker om te praten. 'Papa en mama hebben me al verteld dat ze vaak ruzie maken thuis, ook als jij erbij bent. Vertel eens, hoe gaat dat dan? Wat doen papa en mama dan? En wat doe jij als zij ruzie maken?' etc.

Respecteer de gevoelens van het kind.

Het is oké dat je verdrietig, bang of boos bent, of dat je je schaamt of schuldig voelt. Bagatelliseren van gevoelens ('Zo erg is het toch niet...') of geruststellen waar dat niet realistisch is, is niet verstandig.

Respecteer zelfbeschikking en 'nee', bijvoorbeeld als een kind niet verder wil praten of geen details wil vertellen. Praten over moeilijke dingen thuis valt niet mee.

Laat merken dat je het kind gelooft!

Laat merken dat je gelooft wat een kind vertelt. Het is voor een kind belangrijk dat het je kan vertrouwen en dat het zijn verhaal kwijt kan. Als professional moet je wel beseffen dat 'de waarheid' soms anders kan zijn dan een kind vertelt. Bijvoorbeeld omdat het te moeilijk is om het echte verhaal te vertellen. Een meisje zegt bijvoorbeeld dat een man aan haar zit, terwijl het haar vader is. Maar die waarheid is te pijnlijk voor haar. Kinderen kunnen dingen die ze gezien of gehoord hebben ook op een eigen manier interpreteren.

Vraag feitelijk naar wat er gebeurd is.

De neiging kan bestaan om als volwassene snel op gevoelsniveau te reageren. 'Goh, wat rot voor je. "Wat erg..." 'Hoe vind je dat?' 'Hoe was dat voor jou toen...?' Meestal zijn dit niet de vragen die het meeste informatie opleveren. Ze kunnen kinderen in een loyaliteitsconflict brengen, waardoor het juist moeilijker wordt om te vertellen. Of je raakt aan hun verdriet, waardoor het ook moeilijker wordt. Uit gesprekken met slachtoffers weten we dat een feitelijke benadering meestal beter werkt: 'Wat gebeurde er precies die laatste keer?', 'Wat deed jouw vader toen?', 'En je moeder?', 'Waar was jij toen je ouders ruzie kregen?', 'Wat deed jij toen?', 'Waar heeft je vader je geslagen?', 'Wat gebeurde er toen de politie kwam?' etc.

Vraag naar wat er zou moeten veranderen, om het thuis beter te maken.

Soms hebben kinderen heel goede ideeën en oplossingen. Maar we mogen ze niet verantwoordelijk maken voor de uitvoering ervan. Een voorbeeld: Een meisje wilde niet meer naar haar vader toe in het kader van de omgangsregeling. Moeder dacht dat het daar niet veilig voor haar was en wilde haar dochter al thuishouden en de omgangsregeling gaan aanvechten. Bij goed doorvragen: 'Wat zou er voor jou moeten veranderen zodat

je wel weer naar je vader wilt?', bleek dat het meisje graag haar liefste knuffel mee wilde nemen naar papa. Zonder knuffel wilde ze niet. Maar haar ouders hadden afgesproken dat er geen spullen, dus ook geen knuffels, meegaan naar de omgangsregeling, juist om ruzie en problemen te voorkomen. Het meisje geeft hier de oplossing aan, maar het is aan haar ouders om samen af te spreken dat de knuffel natuurlijk mee mag.

Een kind ontschuldigen

Kinderen denken vaak dat mishandeling hun schuld is en ouders bevestigen dat (soms ongewild) vaak: 'Rotjoch dat je bent. Je kunt ook niets goed doen!' Kinderen kunnen denken dat het misschien over gaat als ze nog beter hun best doen. Hun loyaliteit naar hun ouders toe zorgt ervoor dat ze niet snel denken dat het oneerlijk of onterecht is wat hun ouders doen. Van belang is dat een kind hoort dat mishandeling nooit hun schuld is, ook niet als ze stout zijn of iets stoms doen. 'Ik praat wel vaker met kinderen over dit soort dingen. Veel kinderen denken dat het hun schuld is dat ze geslagen worden. Dat snap ik heel goed. Maar het is belangrijk dat je weet dat het niet jouw schuld is. Ouders mogen je niet slaan.'

Beloof geen geheimhouding.

Je kunt niet helpen als je niets mag doen. Het is de verantwoordelijkheid van volwassenen om een kind te helpen en te zorgen dat mishandeling stopt. Vertel wat je gaat doen en betrek het kind bij je vervolgstappen. Dan ben je transparant en betrouwbaar. 'Wat we samen hebben getekend en opgeschreven ga ik bespreken met papa en mama. Het is belangrijk dat zij weten wat jij leuk vindt thuis. En dat je heel veel van papa en mama houdt. Maar dat er ook dingen gebeuren waar je verdrietig van wordt. Als papa en mama het willen kunnen we samen een plan maken waardoor er geen verdrietige dingen meer gebeuren thuis. En jij bent heel belangrijk in dat plan, want het gaat om jou. Als ik met papa en mama gesproken heb, dan vertel ik je hoe het is gegaan en wat we verder gaan doen.'

Gebruik de praktische uitgangspunten

Ook in gesprekken met kinderen kan je de praktische uitgangspunten gebruiken om te kijken waarom een gesprek moeizaam verliep (of juist goed).

Een voorbeeld:

Een kind reageert afwerend of terughoudend en wil niet praten.

Check: Heb je eerst met ouders gesproken of het goed is dat je hun kind spreekt (partnerschap met ouders!)? En hebben ouders dat ook aan hun kind verteld? Zo nee, investeer dan eerst in de relatie met ouders, zodat je hopelijk wel toestemming krijgt. Heb je rustig contact gemaakt met het kind? Heb je verteld waarom dit gesprekje plaatsvindt? Heb je verteld wat je gaat doen met wat het kind je vertelt? Heb je nagegaan waar het kind bang voor is, en hebben jullie samen nagedacht over wat je zou kunnen doen om die angst weg te nemen?

Inhoudelijke voorbereiding op het gesprek

Wat weet je al?

Zet op een rijtje wat je al weet. Niet alleen wat de zorgen zijn, maar ook wat er goed gaat. Dat kan je zorgen relativiseren. Bovendien is het kunnen benoemen van dingen die goed gaan van belang voor de relatie met ouders en kind.

Concreet

Formuleer je zorgen zo concreet mogelijk. 'Zorgen' is niet concreet. 'Drie keer in de week geen eten mee naar school' is een stuk concreter. Details zijn belangrijk. Details bieden ook kansen om tot kleine veranderingen te komen.

Feiten en meningen

Houd het feitelijk. Het gaat niet zozeer om wat jij ervan vindt, maar om feiten die mogelijk schadelijk zijn voor een kind.

Wat wil je vragen?

Wees je er bewust van dat je veel niet weet. Je moet dus ook veel vragen. Bedenk welke vragen je zou kunnen stellen.

Ook hier weer: vraag ook naar wat er goed gaat, waar het kind trots op is en wat het kind zelf zouden willen veranderen.

Wat wil je bereiken?

Een onveilige opvoedingssituatie is niet met één gesprek opgelost. Stel jezelf haalbare, kleine doelen voor het gesprek.

In ieder geval moet het gesprek je helpen om een volgende stap te zetten in de Meldcode, namelijk het wegen of er mogelijk sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld en beslissen of je zelf hulp kunt organiseren dan wel dat je een melding bij Veilig Thuis moet doen. Het kan zijn dat je zelf deze beslissingen kunt maken, maar het kan ook zijn dat je hiervoor met een collega overlegt.

Locatie

Kies een locatie waar je ongestoord kan praten en waar alle gesprekspartners zich veilig kunnen voelen.

Neem de tijd

Kies een geschikt tijdstip voor het gesprek. Zorg dat jij en het kind genoeg tijd hebben (bij kinderen is het natuurlijk afhankelijk van leeftijd, maar een half uur is meestal voldoende).

Nazorg

Bedenk van tevoren of het van belang is dat er na afloop van het gesprek iemand moet zijn om het kind te steunen of te zorgen voor veiligheid. Check dit in het gesprek.

Oplossingsgerichte vragen

Vraaggericht en oplossingsgericht werken

Als je vraaggericht werkt, zorg je dat de behoeften en wensen van het kind centraal staan. Als je oplossingsgericht werkt, help je kinderen (en ouders) zelf te zoeken naar mogelijke oplossingen. Deze gesprekstechnieken helpen je om een partnerschap aan te gaan.

Soorten Oplossingsgerichte vragen

Vanuit het oplossingsgericht werken zijn er talloze vragen die je kan stellen aan kinderen, die je kunnen helpen om vanuit een goed contact meer inzicht te krijgen. Hieronder staan per soort vraag een aantal voorbeelden genoemd.

Doorvragen op detail

Als je veiligheid wilt vergroten, moet je precies weten waaruit de onveiligheid bestaat. Dus moet je doorvragen, tot in detail. Veranderingen worden bereikt door kleine stapjes, door details te veranderen.

Vragen naar uitzonderingen

Hiermee gaan we op zoek naar de momenten waarop het wel goed gaat in het gezin.

Je zei dat je vroeger weleens geslagen werd, maar nu niet meer. Kun je mij vertellen hoe wat er veranderd is?

Vroeger was er minder ruzie tussen je ouders, zei je. Wat was er toen anders?

Schaalvragen

Schaalvragen zijn een bruikbaar instrument om inzicht te krijgen hoe iemand een situatie ervaart.

Op een schaal van 0 tot 10, waarbij 0 is dat je vader/moeder helemaal niet naar je te luistert, en 10 is dat het zo goed lukt dat je vader/moeder altijd naar je luistert, wat voor cijfer geef je?

Is het weleens een hoger cijfer geweest? Hoe kwam dat? Hoe is dat toen gelukt?

Stel dat je cijfer 1 punt hoger zou zijn? Dus een 5 in plaats van een 4. Wat zou er dan anders zijn? Wat kunnen we doen om dat te bereiken?

Relatievragen

Je vraagt een kind om door de ogen van een ander naar de situatie te kijken. Dit kan helpen om even uit de eigen situatie te stappen.

Als ik aan oma zou vragen waar zij zich zorgen over maakt bij jullie thuis, wat zou zij dan zeggen?

Als ik aan je vader/moeder zou vragen wat hij het leukste vindt om te doen met jou, wat zou hij/zij dan zeggen?

Als ik aan je vader/moeder zou vragen wat hij/zij het liefst zou willen veranderen bij jou thuis, wat zou hij/zij dan zeggen?

Ik weet dat je oma is overleden. Ik weet ook dat ze heel belangrijk voor je was. Maar stel dat ze er nog was, wat zou zij jou dan adviseren om te doen?

Wondervraag

De wondervraag kan inzicht geven in hoe het kind de meest wenselijke situatie ziet.

Stel: Je wordt morgen wakker en er is een wonder gebeurd. Het probleem is opgelost, je zorgen daarover zijn weg. Waaraan merkt je dat? Wat is er anders? Wat doet je vader/moeder anders? Wat doe jij anders? Wat merken anderen daarvan? Gaan zij daardoor ook anders doen?